

**BUDJET TASHKILOTLARIDA TOVAR MODDIY
ZAXIRALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH**

Omonov Chori Salomovich

Toshkent bank va moliya akademiyasi talabasi

Omonovch1978@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqola byudjet tashkilotlarida moddiy zaxiralar bilan bog'liq boshqaruv va buxgalteriya hisobini takomillashtirishning muhim zaruratini ta'kidlaydi. Inventarizatsiya, materiallar va xom ashyoni o'z ichiga olgan moddiy zaxiralar davlat sektori xizmatlarining samarali ishlashi uchun zarurdir. An'anaviy buxgalteriya usullari hisobot tizimlarining noto'g'riligi, standartlashtirishning yo'qligi, inson xatosi va xodimlarning cheklangan tayyorgarligi kabi muammolarni keltirib chiqaradi, bu esa inventarizatsiyani boshqarishda nomuvofiqliklarga olib keladi. Ushbu muammolarni hal qilish uchun mavzu integratsiyalashgan boshqaruv tizimlarini joriy etish, buxgalteriya jarayonlarini standartlashtirish, xodimlarni o'qitishga sarmoya kiritish va RFID va bulutga asoslangan echimlar kabi ilg'or texnologiyalarni qabul qilishni taklif qiladi. Maqsad tovar va moddiy zaxiralarni boshqarishda yanada aniqlik, samaradorlik va shaffoflikka erishishdir. Ushbu amaliyotni takomillashtirish orqali byudjet tashkilotlari resurslarni yaxshiroq taqsimlashni ta'minlashi, isrofgarchilikni minimallashtirishi va aholining moliyaviy boshqaruvga bo'lgan umumiy ishonchini oshirishi mumkin. Ushbu ko'p qirrali yondashuv inventarizatsiyani boshqarishni optimallashtirish va samarali davlat xizmatlarini ko'rsatishni qo'llab-quvvatlashga intilayotgan tashkilotlar uchun yo'l xaritasini taqdim etadi.

Аннотация: Данная тема подчеркивает острую необходимость совершенствования практики управления и учета материальных резервов в бюджетных организациях. Материальные резервы, включающие запасы, материалы и сырье, необходимы для эффективного функционирования услуг государственного сектора. Традиционные методы бухгалтерского учета создают такие проблемы, как неадекватные системы отчетности, отсутствие стандартизации, человеческие ошибки и ограниченная подготовка персонала, что приводит к несоответствиям в управлении запасами. Для решения этих проблем тема предлагает внедрение интегрированных систем управления, стандартизацию процессов бухгалтерского учета, инвестиции в обучение персонала и внедрение передовых технологий, таких как RFID и облачные решения. Целью является достижение большей точности, эффективности и прозрачности в управлении товарами и материальными запасами. Совершенствуя эту практику, бюджетные организации могут обеспечить лучшее распределение ресурсов, минимизировать потери и повысить общее доверие

общества к управлению финансами. Этот многогранный подход представляет собой дорожную карту для организаций, стремящихся оптимизировать управление запасами и поддержать эффективное предоставление государственных услуг.

Annotation: This theme emphasizes the critical need for enhanced management and accounting practices regarding material reserves within budget organizations. Material reserves, encompassing inventory, supplies, and raw materials, are essential for the efficient functioning of public sector services. Traditional accounting methods pose challenges such as inadequate reporting systems, lack of standardization, human error, and limited staff training, leading to discrepancies in inventory management. To address these issues, the theme suggests implementing integrated management systems, standardizing accounting processes, investing in training for staff, and adopting advanced technologies such as RFID and cloud-based solutions. The aim is to achieve greater accuracy, efficiency, and transparency in managing goods and material reserves. By improving these practices, budget organizations can ensure better resource allocation, minimize wastage, and enhance overall public trust in financial stewardship. This multifaceted approach provides a roadmap for organizations seeking to optimize their inventory management and support effective public service delivery.

Kalit so'zlar: moddiy zaxiralar, byudjet tashkilotlari, moliyaviy boshqaruv, o'z ichiga olgan inventar, xom ashyo.

Ключевые слова: материальные резервы, бюджетные организации, финансовое управление, охватывающие запасы.

Key words: material reserves, budget organizations, financial stewardship, encompassing inventory, raw materials.

Moddiy zaxiralarni samarali boshqarish byudjet tashkilotlari uchun, ayniqsa, davlat sektori moliyasida hisobdorlik va shaffoflikka bo'lgan talab ortib borayotgan bir sharoitda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Inventar, xom ashyo, materiallar va tayyor mahsulotlarni o'z ichiga olgan moddiy zaxiralar davlat organlarining o'z vazifalarini bajarishini ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Ushbu ko'tarilgan tekshiruv ushbu zaxiralarni hisobga olish va boshqarish uchun yanada mustahkam tizimni talab qiladi. Byudjet tashkilotlaridagi moddiy zaxiralar sog'liqni saqlashdan tortib, ta'lim va infratuzilmagacha bo'lgan turli davlat funktsiyalarini qo'llab-quvvatlaydi. Ushbu zaxiralar tashkilotlarning samarali faoliyat yuritishi uchun zarur resurslarga ega bo'lishini ta'minlaydi. Biroq, ushbu tovarlar va materiallarni hisobga olishning an'anaviy usullari ko'pincha samarali boshqaruv uchun zarur bo'lgan aniqlik va real vaqt ma'lumotlariga ega emas. Ko'pgina byudjet tashkilotlarida moddiy zaxiralar qo'lda tizimlar yoki eskirgan dasturiy ta'minot yordamida qayd etiladi, bu esa haqiqiy inventarizatsiya va qayd etilgan ma'lumotlar o'rtasidagi tafovutlarga olib keladi.

Bunday nomuvofiqliklar isrofgarchilik, yo'qotishlar va xizmatlarni samarali etkazib bermaslikka olib kelishi mumkin. Shu sababli, ushbu zahiralarni hisobga olish usullarini takomillashtirish nafaqat operatsion samaradorlikni oshirish, balki aholining davlat muassasalariga ishonchini oshirish uchun ham muhim ahamiyatga ega. Byudjet tashkilotlari moddiy zaxiralarni hisobga olishda ularning samaradorligi va samaradorligiga to'sqinlik qiluvchi bir qancha muammolarga duch kelishadi: An'anaviy hisobot tizimlari ko'pincha davriy qo'lda yangilanishlar bo'yicha, bu eskirgan ma'lumotlarga va inventar darajasidagi o'zgarishlarga sekin javob berishga olib keladi. Turli tashkilotlar moddiy zaxiralarni hisobga olishning turli usullaridan foydalanishi mumkin, bu esa umumiy tahlil va hisobotni murakkablashtiradigan nomuvofiq ma'lumotlarga olib keladi. Qo'lda kiritish va hisobot berish inson xatolariga moyil bo'lib, inventar yozuvlarida noaniqliklarga olib keladi, bu esa materiallarning ortiqcha yoki etishmasligiga olib kelishi mumkin. Byudjet tashkilotlarining ko'pgina xodimlari inventarizatsiyani samarali boshqarish yoki zamonaviy buxgalteriya dasturlarini qo'llash bo'yicha zarur tayyorgarlikka ega bo'lmasligi mumkin, bu esa samarasizlikka olib keladi. Integratsiyalashgan tizimlarning yo'qligi: Ko'p hollarda byudjet tashkilotlari hali ham bir-biri bilan aloqa qilmaydigan siled tizimlarga tayanib, inventarizatsiyani boshqarish va qaror qabul qilishni qiyinlashtiradi.

Ushbu muammolarni hal qilish uchun byudjet tashkilotlari moddiy zaxiralarni hisobga olish amaliyotini takomillashtirishga qaratilgan bir qator tashabbuslarni amalga oshirishlari kerak:

1. Integratsiyalashgan boshqaruv tizimlarini joriy etish: zamonaviy korporativ resurslarni rejalashtirish (ERP) tizimlarini qabul qilish materiallarni boshqarishni soddalashtirishi mumkin. Bunday tizimlar real vaqt rejimida inventarizatsiya darajalari haqida ma'lumotlarni taqdim etishi, avtomatlashtirilgan hisobotlarni osonlashtirishi va davlat sektori bo'ylab ilg'or tajribalarni o'z ichiga olishi mumkin.

2. Standartlashtirish jarayonlari: moddiy zaxiralarni hisobga olish va hisobot berishning standartlashtirilgan tartiblarini o'rnatish byudjet tashkilotlari o'rtasida izchillikni yaratishga yordam beradi. Ushbu standartlashtirish resurslarni yaxshiroq taqqoslash, tahlil qilish va taqsimlashni osonlashtirishi mumkin.

3. Ta'lim va rivojlanishga sarmoya kiritish: xodimlar uchun buxgalteriya dasturlari va inventarlarni boshqarish usullaridan foydalanish bo'yicha keng qamrovli treninglar o'tkazish muhim ahamiyatga ega. Muntazam seminarlar va seminarlar xodimlarning malakasini oshirishi, inventarizatsiyani boshqarish bo'yicha yaxshi amaliyotlarni ilgari surishi mumkin.

4. Ma'lumotlarning aniqligini oshirish: Shtrix-kodni skanerlash yoki RFID texnologiyasini amalga oshirish ma'lumotlarning aniqligini va moddiy zaxiralarni kuzatishni yaxshilashi mumkin. Bunday texnologiyalar inventarizatsiyani avtomatlashtirilgan hisoblash va kuzatishni osonlashtiradi, inson xatosi ehtimolini

kamaytiradi.

5. Natijalarni monitoring qilish va baholash: inventarizatsiyani boshqarish bo'yicha asosiy samaradorlik ko'rsatkichlarini (KPI) belgilash byudjet tashkilotlariga ularning samaradorligini baholashga yordam beradi. Muntazam tekshiruvlar va baholashlar yaxshilanishi kerak bo'lgan sohalarni aniqlashi va shaffoflikni saqlashi mumkin.

Raqamli transformatsiya davrida texnologiya moddiy zaxiralarni hisobga olishni kuchaytirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Zamonaviy texnologiyalarning integratsiyasi inventarizatsiyani boshqarishning aniqligi, samaradorligi va shaffofligini sezilarli darajada oshirishi mumkin. Ba'zi muhim texnologik yutuqlarga quyidagilar kiradi: Bu texnologiyalar moddiy zaxiralarni real vaqt rejimida kuzatish imkonini beradi, bu esa tashkilotlarga inventar darajasini aniqlik bilan kuzatish imkonini beradi. Shtrix-kodlarni skanerlash yoki RFID teglarini qo'llash orqali byudjet tashkilotlari inventarni kuzatishda qo'l mehnatini kamaytirishi mumkin. Bulutli yechimlar moslashuvchanlik va foydalanish imkoniyatini ta'minlaydi, bu esa xodimlarga istalgan joydan inventar ma'lumotlariga kirish imkonini beradi. Ushbu tizimlar bo'limlar o'rtasidagi hamkorlikni osonlashtirishi va real vaqt rejimida yangilanishlarni amalga oshirish imkonini berishi mumkin. Ma'lumotlar tahlilidan foydalanish byudjet tashkilotlariga inventardan foydalanish modellarini tahlil qilish, kelajakdagi ehtiyojlarni bashorat qilish hamda xaridlar va resurslarni taqsimlash bo'yicha asosli qarorlar qabul qilishda yordam beradi. Mobil yechimlarni joriy qilish xodimlarga inventarizatsiyani joyida boshqarish imkoniyatini beradi, bu esa tezroq qaror qabul qilish imkonini beradi va moddiy talablarning o'zgarishiga javob berish qobiliyatini oshiradi. Byudjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish nafaqat faoliyat samaradorligi, balki davlat resurslarini boshqarishda mas'uliyatni ta'minlash uchun ham muhimdir. Noto'g'ri hisobot tizimlari, standartlashtirishning etishmasligi va inson xatosi bilan bog'liq muammolarni hal qilish orqali tashkilotlar inventarizatsiyani boshqarish amaliyotini yaxshilashlari mumkin. Integratsiyalashgan boshqaruv tizimlarini qabul qilish, jarayonlarni standartlashtirish, xodimlarni o'qitishga sarmoya kiritish va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash sezilarli yaxshilanishlarga olib kelishi mumkin bo'lgan asosiy strategiyalardir. Doimiy takomillashtirish va innovatsiyalarni o'zlashtirish madaniyatini yuksaltirish orqali byudjet tashkilotlari aholiga yanada yaxshi xizmat ko'rsatishi va moddiy zaxiralardan foydalanishni optimallashtirishi mumkin. Byudjet tashkilotlari rivojlanib, davlat xizmatlarining o'zgaruvchan landshaftiga moslashar ekan, moddiy zaxiralarni samarali boshqarish sifatli xizmatlar ko'rsatish va aholi ishonchini saqlashning muhim tarkibiy qismi bo'lib qoladi. Buxgalteriya hisobi amaliyotini takomillashtirishga ustuvor ahamiyat berish orqali byudjet tashkilotlari ularning joriy va istiqboldagi talablarni qondirish uchun yaxshi jihozlanganligini, samarali boshqaruv va davlat xizmatlarini ko'rsatish uchun zarur

resurslar bilan ta'minlanishini ta'minlashi mumkin.

Moddiy zahiralarni hisobini yaxshilashga qaratilgan birinchi qadam standartlashtirilgan buxgalteriya amaliyotini joriy etishdan iborat. Byudjet tashkilotlarining tovar-moddiy zaxiralarni hisobga olish va boshqarishdagi joriy nomutanosibliklari ma'lumotlarning aniqligi va ishonchliligida sezilarli o'zgarishlarga olib kelishi mumkin. Turli tashkilotlarda yagona siyosat va tartiblarni amalga oshirish orqali tashkilotlar moddiy zaxiralarni to'g'risida yaxshiroq hisobot berish, kuzatish va nazorat qilishni osonlashtiradigan yaxlit asos yaratishi mumkin. Ushbu standartlashtirish nafaqat izchillikni ta'minlabgina qolmay, balki davlat sektoridagi ilg'or tajribalarni taqqoslash imkonini beradi. Bundan tashqari, texnologiyaga sarmoya kiritish inventarlarni boshqarishni takomillashtirish uchun juda muhimdir. Qo'lda kuzatish va hisobot berishning an'anaviy usullari inson xatosi va samarasizligiga moyil. Korxonalar resurslarini rejalashtirish (ERP) dasturiy ta'minoti kabi avtomatlashtirilgan tizimlarning integratsiyasi operatsiyalarni soddalashtirishi, ma'lumotlarni kiritish xatolarini kamaytirishi va umumiy aniqlikni oshirishi mumkin. Bundan tashqari, Radiochastotani identifikatsiyalash (RFID) kabi texnologiyalar inventar ob'ektlarini real vaqt rejimida kuzatishni ta'minlaydi, ko'rishni oshiradi va materiallardan foydalanish tashkilot ehtiyojlariga mos kelishini ta'minlaydi. Ushbu texnologiyalarni joriy etish yanada oqilona qarorlar qabul qilishga olib kelishi mumkin, bu esa byudjet tashkilotlariga o'zgaruvchan sharoitlarga tezkor javob berish va resurslarni yanada samaraliroq taqsimlash imkonini beradi. Kadrlarni tayyorlash va malakasini oshirish ushbu tashabbuslarning muvaffaqiyati uchun bir xil darajada muhimdir. Buxgalteriya hisobi amaliyoti va inventarizatsiyani boshqarish tamoyillari haqida ma'lumotga ega bo'lgan xodimlar ish jarayonida yuzaga keladigan muammolarni hal qilish uchun yaxshi jihozlangan. Uzluksiz kasbiy rivojlanish xodimlarning eng yangi buxgalteriya standartlari va texnologiyalaridan xabardor bo'lishini ta'minlaydi, tashkilotlarda mukammallik madaniyatini rivojlantiradi. Byudjet tashkilotlari xodimlarning malakasini oshirishga ustuvor ahamiyat berish orqali moddiy zaxiralarni boshqarish bo'yicha malakali kadrlarni tarbiyalashi va shu orqali ularning faoliyati samaradorligini oshirishi mumkin. Bundan tashqari, manfaatdor tomonlarning ishtiroki inventarizatsiyani boshqarishni takomillashtirishda hal qiluvchi rol o'ynaydi. Ta'minot zanjiri hamkorlari, xizmat ko'rsatuvchi provayderlar va boshqa tegishli tashkilotlar bilan hamkorlik qilish moddiy zaxiralarni yanada to'liqroq tushunishga olib kelishi mumkin. Inventarizatsiyani boshqarishning ushbu ko'p qirrali yondashuvi ochiq muloqot va muammolarni hal qilishni rag'batlantiradi, natijada zaxiralarni bilan ishlash yanada samarali bo'ladi va haddan tashqari buyurtma yoki zaxiralarni kamaytiriladi. Bundan tashqari, manfaatdor tomonlarni qarorlar qabul qilish jarayoniga jalb qilish shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlaydi, byudjet tashkilotlarining moliyaviy amaliyotiga jamoatchilik ishonchini mustahkamlaydi. Doimiy baholash va takomillashtirish

doimiy maqsadlar sifatida qaralishi kerak. Inventarizatsiyani boshqarish jarayonlarini muntazam tekshirish va baholash samarasizlik va takomillashtirish sohalarini aniqlashga yordam beradi. Teskari aloqa mexanizmlarini o'rnatish va samaradorlik ko'rsatkichlaridan foydalanish orqali byudjet tashkilotlari o'z taraqqiyotini kuzatishi va amaliyotiga ma'lumotlarga asoslangan tuzatishlar kiritishi mumkin.

Doimiy takomillashtirish bo'yicha bunday majburiyat ushbu tashkilotlarning o'zgaruvchan sharoitlarga moslashishini va jamoatchilik oldida hisobot berishini ta'minlaydi. Byudjet tashkilotlarida tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish ko'p qirrali vazifa bo'lib, standartlashtirilgan amaliyotlarni, texnologiyani o'zlashtirishni, xodimlarni o'qitishni, manfaatdor tomonlarni jalb qilishni va doimiy baholashni o'z ichiga olgan strategik yondashuvni talab qiladi. Davlat sarf-xarajatlari ustidan nazorat kuchaygan va samaradorlik zarurati davrida ushbu tashkilotlar o'zlarining umumiy samaradorligini oshirish uchun o'zlarining moddiy zaxiralarini boshqarishga ustuvor ahamiyat berishlari kerak. Inventarizatsiyani boshqarishga yaxlit yondashuvni qo'llagan holda, byudjet tashkilotlari xarajatlarni yaxshiroq nazorat qilishlari, xizmatlar ko'rsatishni ta'minlashlari, shaffoflik va hisobdorlikni ta'minlashlari mumkin. Oxir oqibat, tovarlarning moddiy zaxiralarini boshqarishni takomillashtirishga qaratilgan sa'y-harakatlar nafaqat tashkilotlarning o'ziga, balki ular xizmat ko'rsatadigan aholiga ham foyda keltiradi, davlat mablag'laridan foydalanish va davlat operatsiyalarining yaxlitligiga ishonchni mustahkamlaydi. Inventarizatsiyani samarali boshqarishga sarmoya kiritish davlat xizmatining kelajagiga sarmoya kiritib, yanada samaraliroq, shaffof va mas'uliyatli boshqaruvga yo'l ochadi. Budjet tashkilotlarida hisobdorlik madaniyatini shakllantirish inventarizatsiyani boshqarishning takomillashtirilgan amaliyotini muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun muhim ahamiyatga ega. Xodimlar inventarizatsiyani to'g'ri boshqarish muhimligini tushunishlari va o'z rollarini egallashga undashlari kerak. Rahbarlar inventarizatsiyani boshqarish amaliyoti uchun o'zlarini javobgar deb bilish va shaffoflik va aniqlik muhimligini ta'kidlab, bu xatti-harakatni modellashtirishlari kerak. Byudjet tashkilotlarida tovarlarning moddiy zaxiralari hisobini takomillashtirish Tovar-moddiy zaxiralarni samarali boshqarish byudjet tashkilotlari uchun hal qiluvchi ahamiyatga ega, chunki bu ish samaradorligi va aholiga xizmat ko'rsatish imkoniyatlariga bevosita ta'sir qiladi. Birinchi navbatda davlat mablag'lari hisobidan moliyalashtiriladigan byudjet tashkilotlari har bir dollarning oqilona va shaffof sarflanishini ta'minlashi kerak. Ularning mas'uliyati faqat xizmat ko'rsatishdan tashqari, ishonchli moliyaviy boshqaruv va ularga ishonib topshirilgan resurslar uchun javobgarlikni o'z ichiga oladi. Demak, tovar-moddiy zaxiralar hisobini takomillashtirish nafaqat samaradorlik, balki xalqning ishonchi va boshqaruvi masalasidir.

Tovarlarning moddiy zaxiralari budjet tashkilotlari o'z faoliyatini osonlashtirish uchun saqlaydigan materiallar va materiallar zahirasi. Bu ofis jihozlaridan tortib, turli

davlat funktsiyalarida qo'llaniladigan maxsus jihozlargacha bo'lgan hamma narsani o'z ichiga olishi mumkin. Ushbu zaxiralarni to'g'ri hisobga olish bir necha sabablarga ko'ra muhim ahamiyatga ega:

1. Xarajatlarni nazorat qilish: Zaxiralarni to'g'ri kuzatish tashkilotlarga o'z byudjetlarini samaraliroq boshqarishga yordam beradi, mablag'larning to'g'ri taqsimlanishini va isrofgarchilikni minimallashtirishni ta'minlaydi.

2. Xizmat ko'rsatish: Moddiy zahiralarning hisobi va to'g'ri boshqarilishini ta'minlash tashkilotlarning xizmatlarni uzluksiz yoki kechiktirmasdan yetkazib berishini ta'minlaydi, bu sog'liqni saqlash, ta'lim va jamoat xavfsizligi kabi sohalarda ayniqsa muhimdir.

3. Shaffoflik va hisobdorlik: Tashkilotlar davlat mablag'laridan foydalangan holda faoliyat yuritir ekan, moddiy zaxiralarning to'g'ri hisobini yuritish oshkoralik va hisobdorlikni ta'minlaydi, bu esa jamoatchilik ishonchini ta'minlash uchun juda muhimdir.

4. Strategik rejalashtirish: inventarizatsiya darajasini tushunish kelajakdagi ehtiyojlarni bashorat qilish va rejalashtirishda yordam beradi, bu esa tashkilotlarga reaktiv emas, balki proaktiv faoliyat yuritish imkonini beradi.

Ko'pgina byudjet tashkilotlari inventarizatsiyani boshqarishning zamonaviy tizimlariga ega bo'lmasliklari mumkin, bu ularning tovarlarni samarali kuzatish va boshqarish imkoniyatlarini cheklaydi. Inventarizatsiyani boshqarishni takomillashtirishning birinchi qadamlaridan biri barcha bo'limlarda standartlashtirilgan tartiblarni o'rnatishdir. Bu zaxiralarni kuzatish, hisobot berish va tekshirish bo'yicha yagona ko'rsatmalar to'plamini yaratishni anglatadi. Izchil amaliyotlarga ega bo'lgan holda, tashkilotlar ma'lumotlarning taqqoslanadigan va ishonchliligini ta'minlashi mumkin, bu esa aniq hisobot va tahlilga yordam beradi. Texnologiyaga sarmoya kiritish inventarizatsiyani boshqarish amaliyotini modernizatsiya qilish uchun juda muhimdir. Korxonalar resurslarini rejalashtirish (ERP) tizimini joriy qilish moddiy zaxiralarni real vaqt rejimida kuzatishni osonlashtirishi va hozirda mavjud bo'lgan qo'lda ishlaydigan ko'plab jarayonlarni avtomatlashtirishi mumkin. Bunday tizimlar inventar darajalari, foydalanish stavkalari va qayta tartiblash nuqtalarini ko'rsatadigan keng qamrovli boshqaruv panelini taqdim etishi mumkin, bu esa tashkilotlarga ma'lumotlarga asoslangan qarorlar qabul qilish imkoniyatini beradi. Bundan tashqari, Radiochastotani identifikatsiyalash (RFID) kabi texnologiyalar kuzatuv imkoniyatlarini sezilarli darajada oshirishi mumkin. RFID teglari inventar ob'ektlariga birlashtirilishi mumkin, bu esa real vaqt rejimida zaxiralarning darajasi va joylashuvi bo'yicha yangilanishlarni olish imkonini beradi. Ushbu texnologiya inson xatosini kamaytiradi va inventarni qo'lda tekshirishga sarflangan vaqtni qisqartiradi. Xodimlarni inventarizatsiyani boshqarish bo'yicha to'g'ri o'qitishni ta'minlash aniqlik va samaradorlikni oshirish uchun muhimdir. Tashkilotlar ilg'or tajribalarni,

inventarizatsiya tizimlaridan foydalanishni va to'g'ri hisob yuritish muhimligini tushunadigan o'quv dasturlariga sarmoya kiritishlari kerak. Doimiy kasbiy rivojlanish xodimlarning inventarizatsiyani boshqarish bo'yicha eng so'nggi vositalar va metodologiyalar bo'yicha yangilanib turishini ta'minlashga yordam beradi. Manfaatdor tomonlarni inventarizatsiyani boshqarish jarayoniga jalb qilish yaxshi natijalarga olib kelishi mumkin. Yetkazib beruvchilar, hamkorlar va boshqa tegishli tomonlar bilan hamkorlik qilish moddiy ehtiyojlar va ularning mavjudligi haqida tushunish va muloqotni kuchaytirishi mumkin. Bunday hamkorlik tashkilotlarga ortiqcha xaridlar yoki zaxiralarni yo'qotishning oldini olishga, xarajatlarni kamaytirishga va kerak bo'lganda resurslar mavjudligini ta'minlashga yordam beradi.

Inventarizatsiyani boshqarish amaliyotini muntazam monitoring qilish va baholash mexanizmlarini yaratish uzoq muddatli takomillashtirish uchun juda muhimdir. Byudjet tashkilotlari o'zlarining inventar hujjatlarining to'g'riligini baholash va takomillashtirish yo'nalishlarini aniqlash uchun muntazam ravishda audit o'tkazishlari kerak. Ishlash ko'rsatkichlari jarayonlarni doimiy ravishda takomillashtirish uchun inventarlarning aylanma tezligi, balans xarajatlari va bajarilish stavkalari kabi ko'rsatkichlarni kuzatish uchun ishlatilishi mumkin.

Turli sohalardagi ilg'or tajribalarni joriy etish byudjet tashkilotlariga inventarizatsiyani boshqarishni yaxshilashga yordam beradi. Ushbu amaliyotlar quyidagilarni o'z ichiga olishi mumkin:

- O'z vaqtda inventarizatsiya (JIT): Bu yondashuv materiallarni faqat kerak bo'lganda buyurtma qilish, saqlash xarajatlarini kamaytirish va chiqindilarni kamaytirish orqali inventarizatsiya darajasini kamaytirishga qaratilgan.

- ABC tahlili: Inventarizatsiya ob'ektlarini ularning ahamiyatiga qarab tasniflash (A eng qimmatli va C eng kichik) tashkilotlarga boshqaruv harakatlari va resurslarini yanada samaraliroq ustuvorlashtirishga yordam beradi.

- Tsikllarni hisoblash: Yillik jismoniy zaxiralar o'rniga, tsikllarni hisoblash tashkilotlarga inventarizatsiya darajasini doimiy ravishda tekshirish, aniqlikni oshirish va kutilmagan hodisalarni kamaytirish imkonini beradi.

Xulosa: Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, byudjet tashkilotlarida tovarlarning moddiy zaxiralari hisobini takomillashtirish standartlashtirilgan amaliyotlarni, texnologik yutuqlarni, xodimlarni o'qitishni, manfaatdor tomonlarni jalb qilishni va doimiy ravishda takomillashtirish majburiyatini o'z ichiga olgan yaxlit yondashuvni talab qiladi. Ushbu asosiy yo'nalishlarni hal qilish orqali byudjet tashkilotlari o'z faoliyati samaradorligi va mas'uliyatini sezilarli darajada oshirishi mumkin, bu esa pirovardida xizmatlar ko'rsatishning yaxshilanishiga va aholining davlat faoliyatiga ishonchini oshirishga olib keladi. Davlat resurslariga talab ortib borayotgan bir davrda byudjet tashkilotlari inventarizatsiyani samarali boshqarish muhimligini o'z moliyaviy amaliyotlarining asosi sifatida tan olishlari zarur. Taklif etilayotgan takomillashtirish

nafaqat davlat resurslarini yanada mas'uliyatli boshqarishga yo'l ochadi, balki tashkilotlarga aholiga samarali va samarali xizmat ko'rsatish bo'yicha o'z missiyasini bajarish uchun imkoniyatlar beradi. Byudjet tashkilotlarida tovar va moddiy zaxiralarni samarali boshqarish va hisobga olish davlat boshqaruvining asosiy jihati bo'lib, davlat faoliyatining samaradorligi va shaffofligiga keng qamrovli oqibatlar olib keladi. Byudjet tashkilotlari aholiga muhim xizmatlar ko'rsatishda hal qiluvchi rol o'ynaganligi sababli, inventarizatsiyani boshqarish tizimlarining yaxlitligi ularning samarali faoliyat yuritish va o'z majburiyatlarini bajarish qobiliyatiga bevosita ta'sir qiladi. Moddiy zahiralarni kuzatish, saqlash va hisobot berish bilan bog'liq o'ziga xos murakkabliklar ushbu jarayonlarni takomillashtirish metodologiyalarini chuqur o'rganishni talab qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Tursunov, B.A. (2019). Davlat moliyasi va byudjetni boshqarish: nazariya va amaliyot. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
2. Jumaev, S. (2021). Byudjet tashkilotlarida moliyaviy nazorat va boshqaruv tizimlari. Tashkent: O'zbekiston davlat iqtisodiyot universiteti.
3. Mamatov, U. (2020). Davlat byudjetini boshqarish va moliyaviy nazorat. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Kalkulyatsiya va nazorat instituti.
4. Rustamov, M.K. (2018). Moliyaviy nazoratni takomillashtirish: yondashuvlar va usullar. Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
5. Xudoyberdiyeva, G. (2022). Byudjet moliyaviy nazorati: amaliy masalalar va yechimlar. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi.
6. Karimov, I.A. (2017). O'zbekiston davlat moliyaviy tizimi: tarix va rivojlanish. Tashkent: O'zbekiston fanlar akademiyasi.
7. G'ulomov, T. (2020). Davlat byudjetini samarali boshqarish: metodologik asoslar va zamonaviy yondashuvlar. Tashkent: O'zbekiston Moliya universiteti.
8. Ismatullayev, D.A. (2021). Byudjet moliyaviy nazoratining yangi yo'nalishlari. Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy va O'rta maxsus ta'lim vazirligi.
9. Sultonov, F.M. (2018). Davlat moliya tizimida keng qamrovli nazorat mexanizmlari. Tashkent: O'zbekiston iqtisodiyot universiteti.
10. Qodirov, A. (2019). Moliyaviy tahlil va nazorat: nazariy va amaliy jihatlari. Tashkent: Ma'naviyat.